

קובץ לש"פ שופטים ה'תשפ"ה

מאמר ד"ה שופטים ושוטרים וגו',
ש"פ שופטים, ב' אלול, ה'תשכ"ט
לקוטי שיחות חלק ל"ד, שופטים א'

מלוקט ויו"ל ע"י

פאריז - צרפת

בית ליובאוויטש

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים וחמש לבריאה

בס"ד*. ש"פ שופטים, ב' אלול, ה'תשכ"ט

(הנחה בלתי מוגה)

שופטים ושוטרים תתן לך בכל שעריך וגו', ומסיים ובערת הרע מקרבך², ובערת הרע מישראל³. והענין בזה, דהנה, אמרו חז"ל⁴ עיר קטנה זה הגוף, ואנשים בה מעט אלו איבריו, ובא אלי' מלך גדול זה יצה"ר, וסבב אותה ובנה עלי' מצודים כו'. ועז"נ שופטים ושוטרים תתן לך בכל שעריך, שצריך ליתן שופטים ושוטרים בכל השערים שבגופו של אדם (עיר קטנה)⁵. ותכלית העבודה היא לפעול ובערת הרע מקרבך, דקאי על היצה"ר, כמארז"ל בסוכה⁶ שבעה שמות יש לו ליצה"ר, הקב"ה קראו רע, ועז"נ ובערת הרע מקרבך⁷. ועי"ז שמגרש הרע מקרבו נעשה גם ובערת הרע מישראל, שמגרש את הרע מכללות ישראל ומכל העולם כולו [נוע"ד מ"ש הרמב"ם⁸ צריך כל אדם שיראה עצמו כו' וכן כל העולם חציו זכאי וחציו חייב כו' עשה מצוה אחת, הרי הכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף זכות כו'], דמאחר שבריאת העולם היא בשביל ישראל, בראשית, בשביל ישראל שנקראו ראשית⁹, הרי עי"ז שהרע מתבער מישראל, אזי במילא מתבער הרע מן העולם כולו. וכל זה נעשה ע"י שופטים ושוטרים, דענין השופטים הוא כמארז"ל¹⁰ לעולם ירגיז אדם יצ"ט על יצה"ר, וענין השוטרים הוא כמארז"ל¹⁰ יזכור לו יום המיתה (שזהו ע"ד ענין השוטרים שנותנים העונש כו'). ועם היות שהזכרת העונש (שוטרים) מועיל בודאי, משא"כ הענין דירגיז יצ"ט על יצה"ר (שופטים) אינו מועיל בכל פעם, כמובן ממרז"ל הנ"ל לעולם ירגיז כו' אם נצחו מוטב, ואם לאו יזכור לו כו', מ"מ, סדר העבודה הוא שבתחלה צ"ל הענין דירגיז יצ"ט על יצה"ר (שופטים), ורק אם אין זה מועיל, אזי צ"ל העבודה דיזכור לו כו' (שוטרים).

* ראשי פרקים בלבד (המו"ל).

(1) ריש פרשתנו (טז, יח).

(2) שם יז, ז.

(3) שם, יב.

(4) קה"ר פ"ט, טו.

(5) ראה ש"ך עה"ת ריש פרשתנו. אוה"ת

פרשתנו ע' תתכב.

(6) נב, א.

(7) ראה אור החיים עה"ת פ' ראה יג, ו.

הובא באוה"ת שם (ע' תתכח). ד"ה שופטים

ושוטרים תרכ"ט (סה"מ תרכ"ט ע' שיט).

(8) הלי' תשובה פ"ג ה"ד.

(9) פרש"י ורמב"ן בראשית א, א.

(10) ברכות ה, א.

(ב) **וביאור** הענין דשופטים ושוטרים תתן לך בכל שעריך בעומק יותר, הנה¹¹ כתיב¹² נודע בשערים בעלה, בעלה הוא קוב"ה¹³, דלית מחשבה תפיסא ב' כלל¹⁴, ומ"מ, נודע בשערים בעלה, שנעשה נודע (בבחי' השגה) ע"י שערים, שיש בזה ב' פירושים. פ"י הא', שערים מלשון לכל חד וחד לפום שיעורא דילי¹⁵, שהרי אינו דומה העבודה של אחד לחבירו, דאע"פ שכל הנשמות מתאימות וכולנו כאחד¹⁶, מ"מ, הרי כללות נש"י נחלקות לששים ריבוא נשמות פרטיות שהם שרשים וכל שרש מתחלק לששים ריבוא ניצוצות כו'¹⁷, ולכן אינו דומה סדר העבודה של אחד לחבירו, וכמו העבודה דראובן שהיא בבחי' ראי', והעבודה דשמעון היא בבחי' שמיעה, והעבודה דלוי הו"ע דילוח אישי אלי¹⁸, כמבואר בתו"א פ' ויחי¹⁹. ופירוש זה בשערים (סדר העבודה דכל חד וחד לפום שיעורא דילי) קשור עם פ"י הב' בשערים, מלשון שיעור וגבול, שהרי עבודתו של כל אחד, אפילו כשהיא אצלו באופן של בלי גבול, מ"מ, לגבי הקב"ה הרי זה בגבול, וכ"ש בהיותו במעמד ומצב שעדיין לא יצא מהגבלה שלו. ומ"מ, נודע בשערים בעלה, דקוב"ה אתידע לכל חד וחד לפום שיעורא דילי'.

(ג) **אמנם** כדי שיהי' נודע בשערים בעלה, צ"ל הקדמת העבודה דשופטים ושוטרים תתן לך בכל שעריך. והענין בזה²⁰, דהנה, יש ד' שערים בנפש, דהיינו ראי' שמיעה ריח ודיבור. העבודה דבחי' ראי' היא כמ"ש²¹ שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה. העבודה דבחי' שמיעה היא כמ"ש²² ועתה ישראל שמע גו'. העבודה דבחי' ריח היא כמ"ש²³ ישימו קטורה באפיק, והעבודה דבחי' הדיבור הו"ע התפלה, כמ"ש²⁴ הפעם אודה גו' ותעמד מלדת. וההקדמה לזה הו"ע שופטים ושוטרים תתן לך בכל שעריך, והיינו, שצריך להגדיר עצמו בענין הראי', שיהי' עוצם עיניו מראות

-
11) בהבא לקמן — ראה סה"מ תרכ"ט	19) מה, א ואילך.
12) וראה גם אוה"ת שם (ע' תתכג ואילך).	20) ראה סה"מ תרכ"ט ע' שכד.
13) משלי לא, כג.	21) ישעי' מ, כו.
14) ראה זח"א קג, א.	22) ואתחנן ד, א. וראה לקו"ת צו יז, ב.
15) ראה תקו"ז בהקדמה (יז, א).	23) ואתחנן ג, ג.
16) זהר שם.	24) ברכה לג, י. וראה פירוש המלות לאדמו"ר האמצעי פפ"ט.
17) ראה תניא פל"ב.	25) ויצא כט, לה. וראה סה"מ תרכ"ט ע' טז. ובכ"מ.
18) תניא פל"ז (מח, א).	
19) ויצא כט, לד.	

ברע²⁵, וכמבואר באריכות בספרי מוסר²⁶, ומובא גם בקיצור בחסידות בקונטרס העבודה²⁷, שגם כאשר ההבטה היא בקור רוח ובשעת מעשה אינו מרגיש בעצמו איזה התפעלות, הרי זה עושה רושם וחקיקה גדולה בנפש, ולא תעבור בלי התעוררות רע בהתגלות ר"ל. וכמו"כ צ"ל ההגדרה בענין השמיעה, להיות אוטם אזניו משמוע דבר רע, כמו לשון הרע, שעיי"ז מציל תליתא²⁸, ועוד זאת שעיי"ז פועל גם למעלה, שכאשר באים לקטרג עליו, לא רוצים לשמוע, כמ"ש²⁹ ולא אבה הוי' אלקיך לשמוע גוי', והיינו לפי שההנהגה מלמעלה היא באופן דמדה כנגד מדה³⁰, ולכן, כאשר הוא אינו רוצה לשמוע רע על חבריו, אזי פועל שכאשר רוצים לדבר עליו רע למעלה, אין שומעין מלכתחילה. וכמו"כ צ"ל ההגדרה בענין הריח, להזהר מהרהורים רעים, כמארז"ל³¹ הרהורי עבירה קשים מעבירה וסימניך ריחא. וכמו"כ צ"ל ההגדרה בענין הדיבור, וכמ"ש הרמב"ם³² ואפילו בצרכי הגוף לא ירבה אדם דברים כו' ואמרו³³ לא מצאתי לגוף טוב אלא שתיקה. וכאשר ישנה ההגדרה בכל ד' ענינים אלו, שזהו"ע שופטים ושוטרים תתן לך בכל שעריך, שעיי"ז נעשה ובערת הרע מקרבך, ועיי"ז גם ובערת הרע מישראל (כנ"ל), אזי יכול להיות הענין דנודע בשערים בעלה, שקוב"ה יהי' אתידע לכל חד וחד לפום שיעורא דילי'.

ד) **ועיי'** הענין דשופטים ושוטרים תתן לך בכל שעריך כפי שהוא בעבודתו של כל אחד מישראל, פועלים שיהי' הענין דשופטים ושוטרים תתן לך בכל שעריך גם כפשוטו, כמ"ש³⁴ ואשיבה שופטיך כבראשונה ויועצך כבתחלה, בגאולה האמיתית והשלימה עיי' משיח צדקנו.

(25) ישעיי' לג, טו.	ואילך.
(26) ראה ראשית חכמה שער הקדושה	(30) ראה סנהדרין צ, א.
פ"ח. קב הישר פ"ב. ובכ"מ.	(31) יומא כט, רע"א.
(27) פ"ב.	(32) הל' דעות פ"ב ה"ד.
(28) ראה ערכין טו, ב.	(33) אבות פ"א מ"ז.
(29) תצא כג, ו. וראה לקו"ת תצא לח, ג	(34) ישעיי' א, כו.

שופטים א'

פשוטו של מקרא

מדוע חוזר רש"י בפרשתנו על הגדרת תפקידם של השוטרים, ואף ביתר אריכות? • מדוע מנו מוני המצוות את מינוי השופטים והשוטרים כמצווה אחת בלבד, ולא כשתי מצוות נפרדות? • שני סוגי שוטרים – שוטרים המוציאים לפועל את גזר הדין ושוטרים האוכפים אותו על המסרבים לקיימו

בפרשת דברים "ואקח את ראשי שבטיכם אנשים חכמים ג' ושוטרים לשבטיכם", והיינו שנוסף על מינוי ה"שופטים" ("אנשים חכמים ג'"), נתמנו גם "שוטרים לשבטיכם", וכפירוש רש"י שם "ושוטרים מנתי עליכם לשבטיכם, אלו הכופתין והמכין ברצועה על פי הדיינין" – ומה טעם הוזקק רש"י לפרשו כאן עוד פעם?

וביותר תמוה – שדוקא כאן, בפעם השניה, מאריך רש"י יותר מבפירושו בפרשת דברים: שם כתב בקיצור "אלו הכופתין והמכין ברצועה על פי הדיינין", וכאן מוסיף: (א) בתחילת הפירוש – "הרודין את העם" (שכפשטות כוונתו לפרש שתיבת "שוטר" כאן היא מלשון

א. בפירוש רש"י ריש פרשתנו: שופטים ושוטרים שופטים דיינים הפוסקים את הדין, ושוטרים הרודין את העם אחר מצותן שמכין וכופתין במקל וברצועה עד שיקבל עליו את דין השופט.

וכתבו במפרשים, ד"מה שהוסיף [רש"י, ששופטים הם דיינים] הפוסקים את הדין אע"ג דידוע שכל דין פוסק את הדין כדי לבאר לך למה הוצרך לומר עוד שוטרים ולפיכך פירש שזה הדיין אינו עושה רק פסק הדין ותו לא דאינו כופה אותו, ושומר הוא שכופה ורודהו לקיים מצות השופט".

אבל צריך ביאור: גם ענינו של "שוטר" – ואפילו בשייכות למשפט – כבר ידוע לעיל

רש"י שלא תטעה ש"שוטר" כאן פירושו ככפ' בהעלותך (יא, טז) "זקני העם ושוטריה", או כשוטרים הממונים על המלחמה (פרשתנו כ – ה. ח. ט.)^{*}, אלא מלשון רדיה (וראה גם רש"י שמות ה, ו. שם, יט) – שהרי לאחר שכבר פי' רש"י בפ' דברים דשוטרים (גבי משפט) "אלו הכופתין כו", שוב אין מקום לטעות כזו.

6 א. טו.

7 וצ"ע ברע"ב כאן.

8 בכמה כת"י רש"י (שתח"י) "אדם שמכה כו". ואולי הוא ט"ס שנחלף להם מ"רודים" ל"אדם" (ע"ד הגירסא בדפוס שני "הרודים שמכים כו").

^{*} ולהעיר מלשון "שוטר" שבפרש"י חיי שרה (כג, י') "מנוהו שוטר עליהם". ואכ"מ.

1 בדפוס רש"י הנפוצים תיבת "ושוטרים" היא באותיות גדולות – ד"ה חדש. אבל לכאורה הוא טעות הדפוס, והד"ה שבפרש"י הוא "שופטים ושוטרים", ואח"כ מפרש החילוק ביניהם – "שופטים דיינים כו" ושוטרים הרודין כו".

2 בכמה כת"י רש"י שתח"י (וכן בדפוס שני) ליתא התיבות "את .. מצותן". וראה לקמן הערה 8, 10.

3 גו"א כאן. וראה דבק טוב, הואיל משה (באר היטב) ועוד כאן.

4 נוסף לזה שתירוצו הגו"א (בטעם שהוצרך רש"י לפרש "שופטים") אינו מובן, לכאורה, שהרי כיון שענין השופטים ידוע, היה מספיק לכתוב רק הפירוש של "שוטרים" כדי להודיע מהי ההוספה ב"שוטרים" על "שופטים".

5 ועפ"י נשלל לכאורה מ"ש במפרשים (דבק טוב). הואיל משה. שפ"ח. וראה באר מים חיים (לאחי המהר"ל) שכוונת

רדיה⁹). ב) ובסוף הפירוש – "עד שיקבל עליו את דין השופט".

גם יש כמה שינויים בלשון רש"י: (א) בפרשת דברים כתב "על פי הדיינין", וכאן "אחר מצותן"¹⁰. (ב) בפרשת דברים כתב "הכופתין והמכין", וכאן מהפך הסדר – "שמכין וכופתין"¹¹. (ג) בפרשת דברים נקט רק "ברצועה", וכאן מוסיף "במקל וברצועה"¹².

ב. ולכן נראה לומר, דלפירוש רש"י ה"שוטרים" דהכא וה"שוטרים" דפרשת דברים לאו היינו הך, אלא הם שני סוגי שוטרים:

בפרשת דברים קאי ב"שוטרים" שהם המוציאים בפועל את הוראת הבית־דין, שהשופטים פוסקים מהו העונש, והשוטרים הם המענישים בפועל.

ובפרשתנו קאי בשוטרים שענינם לאיים על הנידון שיקבל עליו את דין השופט. היינו לא ביצוע הוראת הבית־דין, אלא לכפות את הנידון שהוא יקבל על עצמו לקיים הוראת הבית־דין (כגון מי שפסקו הבית־דין שחייב לשלם ממון לחבירו ואינו רוצה לשלם, שהשוטרים כופים אותו לשלם הממון)¹³.

ובזה מבוארים חילוקי הלשונות בין שני פירושי רש"י הנ"ל:

(9) ראה לעיל הערה 5.

(10) בנסמן בהערה 8, ליתא תיבות אלו.

(11) בדפוס א' וב' וכל כת" שחז"ל, ליתא תיבות אלו [ורק בנסמן בהערה 8 – "שמכה" (שמכים)]. וכן ליתא ב(לשון רש"י שהועתק ב)סמ"ג עשין צו בתחלתו. אבל בדפוס רש"י הנפוצים הוא כבפנים. וגירסא זו כבר היתה לפני הבאר מים חיים ונחלת יעקב. וכן משמע בגר"א.

– בבאמ"ח שם מפרש, ש"במקל" מוסב אל ומכין, ו"ברצועה" מוסב אל וכופתין, ר"ל שקושרין אותם ברצועה. אבל אין זה מתרץ הטעם לשינוי הסדר, כי אם לכתוב "וכופתין ומכין ברצועה ובמקל". ואכ"מ.

(12) והרי מכין (גם) ברצועה, כפרש"י דברים שם. ובספרי דברים שם "המכין ברצועה". וראה הנסמן בהערה 16.

(13) ראה גם רש"י סנהדרין טז, ב ד"ה שוטרים. וראה לקמן ס"ה, שזוהי גם דעת הרמב"ם.

בפרשת דברים כתב שהשוטרים הם "הכופתין והמכין כו' על פי הדיינין", היינו, שהם מקיימים בפועל את הוראות פי הדיינין, ולכן כתב "אלו הכופתין והמכין ברצועה" – בהתאם לסדרו של עונש מלקות, שבתחילה כופתין את הנלקה¹⁴, ואחר כך מכים אותו ברצועה.

משא"כ בפרשתנו כתב רש"י שהשוטרים הם "הרודין את העם. . עד שיקבל עליו את דין השופט", שזהו האופן השני שבשוטרים – שכופים את בעל הדין ("רודין את העם"), "עד שיקבל עליו את דין השופט". ולכן לא כתב כאן "על פי הדיינין" אלא "אחר מצותן", היינו שאין ענינם (רק) לבצע הוראת הבית־דין ("פי הדיינין") אלא לכפות את הנידון לקבל עליו ציווי¹⁵ (ומרות) השופטים (בכלל), ואם אינו רוצה לקבל עליו את ציווי השופט – הרי השוטרים "מכין וכופתין כו' עד שיקבל עליו את דין השופט".

ובזה מובן גם הטעם לשאר השינויים בלשון רש"י:

(א) בפרשתנו כתב "מכין וכופתין" (ולא כבפרשת דברים – "הכופתין והמכין") – כי כאן הכוונה לכפיית הנידון לקבל עליו את הדין, ולכן מונה רש"י שני אופני הכפיה מן הקל אל הכבד "מכין" (ואם אין זה מועיל –) וכופתין" (היינו שאוסרים אותו כו').

(ב) בפרשת דברים נקט רק "רצועה" ולא "מקל" – כי עונש מלקות הוא ברצועה¹⁶ ולא

(14) ראה רש"י מכות כב, ב ד"ה על העמוד. – וכן מובן בפשטות, שקודם שמלקין את האדם צריכים לכופתו שלא יפול כו' כיון שהוא "מוטה" (מכות שם. הובא גם ברש"י תצא כה, ב).

(15) ע"פ המבואר בפנים מתורץ בפשטות מדוע לא כתב רש"י "אחר הוראתן" (ראה השקו"ט ברא"ם כאן) – כי אין המדובר בקיום הוראת השופט, אלא האיום על הנידון שיקבל עליו ציווי השופט (ובפרט ע"פ המבואר לקמן ס"ג, שגם עשיית המשפט (ולא רק ההוראה) שייכת לשופט).

(16) משנה מכות שם. וראה רש"י סנהדרין ז, ב ד"ה רצועה (הובא לקמן בפנים ס"ה).

כו". וכן לקמן בעונש מלקות מפורש בקרא²²
והפילו השופט והכהו וגו'."

ועפ"ז מובן שאי אפשר לפרש ש"שוטרים"
כאן הם המבצעים את גזר הדין בפועל (כבפרשת
דברים) – שהרי זה נכלל בציווי ד"שופטים . .
תתן לך".

ואינו דומה ל"שוטרים לשבטיכם" דפרשת
דברים, שפירש רש"י שהיה מינוי בפני עצמו²³ על
הכופתין והמכין . . על פי הדיינים – כי בכתוב
שם לא נקראו הדיינים בשם "שופטים"²⁴ (כי אם
כנאמר "ואקח את ראשי שבטיכם אנשים חכמים
וידועים ואתם ראשים עליכם שרי אלפים
גו'"), ומובן דמה שנאמר אחר כך "שוטרים
לשבטיכם" יכול להתפרש על אלה המוציאים
בפועל את הוראות הדיינים²⁵ (ושניהם בשם
שופטים" יקראו – וכולם נכללו במה שנאמר
בכתוב שלאחרי זה²⁶ "ואצוה את שופטיכם בעת
היא גו' ושפטתם צדק גו'").

משא"כ בפרשתנו שנאמר "שופטים ושוטרים
תתן לך", הרי שה"שוטרים" אינם בכלל
שופטים" – ולכן פירש רש"י כאן²⁷ שהכוונה
לאילו "הרודין את העם אחר מצותן (של
השופטים) . . עד שיקבל עליו את דין השופט"
– שרודים אלה אינם שייכים לעצם המשפט (לא
להוראה וגם לא להוצאת המשפט בפועל), אלא
לרדיית העם שיפחדו מהשופטים ויקבלו עליהם
את דינם, כנ"ל בארוכה.

(22) תצא כה, ב.

אלא שמובן שהשופט יכול למנות שליח ע"ז (כמפורש
ברש"י משפטים כא, יד "שליח ב"ד שהמית במלקוח"). אבל
זהו מענינם של ה"שופטים".

(23) ראה מפרשי רש"י שם.

(24) ולא יישפוטו את העם – שזה נאמר רק לקמן בפסוק
שלאח"ז "ושפטתם צדק".

(25) וההכרח לפרש כן – ראה לקמן ס"ד.

(26) טז, טז.

(27) ולהעיר שרש"י מביא גם "שופטים" (ומפרשו) –
ראה הערה 4 – והרי תיבת "שופטים" היא היסוד לפירוש
ב"שוטרים".

הכאה במקל¹⁷; משא"כ בפרשתנו שהכוונה
לשוטרים "הרודין את העם" שייראו מהשופט
ויקבלו עליהם את דין השופט, צריכים (לפעמים)
גם מקל. ואדרבה – רש"י מקדים "מקל" כי זהו
סימן של "רדיה"¹⁸.

– אלא שעל-פי כל הנ"ל יש להבין בגופו של
ענין: מהו ההכרח (בפשטו של מקרא) דצריכים
להיות שני סוגי שוטרים: (המסופר בפרשת
דברים) "אלו הכופתין כו' על פי הדיינים"
ושוטרים (דפרשתנו) "הרודין את העם . . עד
שיקבל עליו את דין השופט"¹⁹?

ג. ויש לומר הביאור בזה:

"שופט" בתורה (בדרך הפשט) אינו רק דיין
הפוסק את הדין, אלא גם זה המבצע את הדין
בפועל²⁰, וכמפורש לעיל בסוף פרשת בלק²¹,
שנאמר משה "אל שופטי ישראל הרגו איש
אנשיו". ומפורש ברש"י שם "הרגו איש אנשיו
– כל אחד ואחד מדייני ישראל היה הורג שנים

(17) ברש"י סנהדרין שם ד"ה מקל (הובא לקמן שם),
דמכת מרדות היא במקל. ולהעיר מעונשי ב"ד כשהשעה
צריכה לכך (רמב"ם הל' סנהדרין סכ"ד) שאפשר בכמה
אופנים. אבל מובן שרש"י נקט דוגמא מעונש מלקות
שבקרא, שהיא ברצועה.

(18) כלשון רש"י ויחי (מט, י) "רודין את העם בשבט".
וברש"י וילך (לא, ז) "טול מקל כו'". וראה ע"ז מא, א.

(19) במשכיל לדוד כאן ד"הוה מצי לפרש המכים למי
שנתחייב מלקות או מכת מרדות ע"פ הדיינים אלא משום
דחכא לפי הענין דיני ממונות מיירי כדכתיב לא תכיר
פנים ולא תקח שוחד וכו' מש"ה פ' שמכין עד שיקבל כו'".
אבל לכאורה אינו תירוץ מספיק, שהרי אפשר לומר
שהציווי למנות "שוטרים" הוא ענין כללי (אף שאינו שייך
לדיני ממונות).

(20) ראה רש"י ישעיה (לב, ז) "משפט משמש שלשה
לשונות תחלת הטענות . . וגמר הדין . . ומשטר ששוטרים
אותו ביסורין". וראה באר בשדה (על פרש"י) כאן.

(21) כה, ה. – וראה וירא יט, ט וישפוט שפוט" (אבל
ראה רש"י שם). שמות (ב, יד) "מי שמך גו' ושופט גו'
הלהרגנו גו'".

ד. אלא שעדיין צריך ביאור – לאידך גיסא:

כיון שאפשר לפרש ש"שוטרים" הם "הרודין את העם" – מנא ליה לרש"י לפרש בפרשת דברים ש"שוטרים" שם היינו "אלו הכופתין והמכין". על פי הדיינין? ובפרט שמצינו בכמה מקומות (כנ"ל) שהשופטים עצמם עושים את הדין בפועל, ומנא ליה לרש"י שהיה מינוי מיוחד על שוטרים כאלו?

ויש לומר, שרש"י מרמז ההכרח לפירושו, ביתור לשונו שם "ושוטרים" – מניתי עליכם לשבטיכם אלו הכופתין כו", דלכאורה, החידוש בפירוש רש"י שם הוא²⁹ שהשוטרים הם מינוי בפני עצמו (ולא שהדיינים שנתן "ראשים עליכם" הם הם השוטרים), והול"ל "ושוטרים" – מניתי לשבטיכם, ומהי כוונתו בתיבת "עליכם" – והרי פשוט שהמינוי הוא על בני ישראל?

אלא שבזה מרמז רש"י ההכרח להמשך פירושו "אלו הכופתין כו" על פי הדיינין:

אם ה"שוטרים" הם "הרודין את העם" . . עד שיקבל עליו את דין השופט", הרי אין תוכן מינוי זה – שררה על בני ישראל²⁸, כי אם סיוע לשופטים [דהיות שהמדובר בבעל־דין שאינו מציית אליו, זקוק הוא לשוטרים שיאיימו על הבעל־דין שיקבל את דין השופט] – ואם כן הול"ל בפסוק "ושוטרים" (סייע) שופטים?

ולכן פירש רש"י שהכוונה ל"אלו הכופתין והמכין" . . על פי הדיינין" – שעפ"ז מובן שזהו מינוי על בני ישראל ("עליכם"), כי הם שני חלקים במינוי השופטים (על בני ישראל): (א) אנשים חכמים גו' – שמורים לבני ישראל את הדין, (ב) השוטרים שמוציאים ועושים את הדין בפועל²⁸.

ויש לבאר הטעם שבימי משה רבינו לא

מצינו שימנו "שוטרים" לרדות את העם שיקבלו עליהם את דין השופט – כי (על־דרך הפשט²⁹) בימי משה ממנה השופטים, לא הוצרכו לזה, לפי שבני ישראל היו יראים מן השופטים ולא היו צריכים לשוטרים לאיים עליהם כו'; משא"כ בפרשתנו, שהוא ציווי לדורות, בכל מצב שיהיה, לכן נצטוו למנות "שוטרים" – "הרודין את העם" . . עד שיקבל עליו את דין השופט" (שהיו מוכנים אם המצב דורש הנהגה של כפיה).

ה. על־פי כל הנ"ל יש לבאר סוגיית הגמרא במסכת סנהדרין³⁰:

(ואלה המשפטים) אשר תשים³¹ אשר תלמדם מיבעיא ליה (אלא) . . אלו כלי הדיינין, רב הונא כי הוה נפק לדינא אמר הכי אפיקו לי מאני חנותאי מקל ורצועה ושופרא (לשמתא ונידוי. רש"י) וסנדלא (לחליצה. רש"י), ואצוה את שופטיכם בעת ההיא³² אמר ר' יוחנן כנגד מקל ורצועה תהא זריז (שהיו מטילין אימה על הציבור לשם שמים. רש"י).

וצריך ביאור – למה הזכיר ר' יוחנן רק "מקל ורצועה" והשמיט שאר כלי הדיינים שנזכרו לפני זה – "שופרא וסנדלא"?

בנוגע ל"סנדלא" שהוא לחליצה יש לתרץ, כי אינו שייך להטלת אימה על הציבור – אבל אינו מובן למה השמיט "שופרא"³².

29 בסנהדרין (ז, ב. הובא לקמן ס"ה) ש"בעת ההיא" (דברים א, טז) היו צריכים "מקל ורצועה", וראה חזא"ג מהרש"א שם, שרק "באותו הדור היה צריך לזרז הזה על המקל ורצועה שהיו סרכנים ובעלי מריבות". אבל ע"ד הפשט, זה שהיו טרחנין ובעלי מריבות אינו טעם שלא יקבלו פסק השופטים. וכמובן מרש"י דברים (א, יב) "היה" . . רואה . . בעל דינו נוצח בדין אומר כו" (ע"ש). ולהעיר מרש"י שם, יג שהשופטים היו "ראשים ומכובדים עליכם שתהיו נוהגין בהם כבוד ויראה".

30 ז, ב.

31 ר"פ משפטים.

32 ראה עיון יעקב לע"י סנהדרין שם.

ולהעיר מב"ח לטוחו"מ ס"א (ד"ה בעלי מקל) בטעם מ"ש רב האי גאון (הובא בטור שם) ש"ב"ד צריך שיהא לו

28 ולהעיר מהשקש"ט ברא"ם (וגו"א ועוד) כאן אם ביד השוטרים הכח והממשלה להכות ולרדות, או שהם הנערים העומדים לפני דיינים (ואין להם שום כח וממשלה אלא מצוואת השופטים). ע"ש, ובדינא דחיי (לבעל כנה"ג) על הסמ"ג ריש הל' סנהדרין (עשין צו). ולהעיר מבאר שבע לסוטה מב, א ד"ה מה שוטר.

ועל-פי משנת"ל (בביאור שיטת רש"י על התורה) יש לומר, דשתי המימרות בגמרא איירי בשני ענינים שונים:

הפירוש ב"כלי הדיין", היינו הכלים הנצרכים לפעולות בית-דין: סנדל לחליצה – בבית-דין דוקא, (ובפירוש רש"י בש"ס שם) "רצועה, למלקות. מקל, למכת מרדות כו"³³. שופר, לשמחת ונידו";

משא"כ ה"ד כנגד מקל ורצועה תהא זריז", הכוונה לשוטרים³⁴, שענינם להטיל אימה על הציבור (בלשון רש"י פרשתנו – "הרודין את העם. . . במקל וברצועה. . . עד שיקבל עליו את דין השופט"), ולכן לא נקט כאן "שופר" לנידוי ושמחת, שאינם פעולות השוטרים, אלא הדיינים.

[ועל-דרך-זה היא גם דעת הרמב"ם, שענינם של ה"שוטרים" (דפרשתנו) הוא שהעם יקבלו עליהם את הדין, וזה לשונו³⁵: "שוטרים אלו בעלי מקל ורצועה והם עומדים לפני הדיין

מוזמן. . . מקל לרדות בו ורצועה להלקות בו ושופר לנדות בו" – ד"פשיטא בדבכלל זה ("כנגד מקל ורצועה תהא זריז") גם השופר אע"ג דלא הזכירו דע"י הנדוי בשופר איכא הטלת אימה".

(33) ודלא כפי' הר"ח (שהובא בפי' ר"י אלמדארי לסנהדרין שם. ובר"ח לפנינו ליתא) "המטה לאיים בו על המסרבין לקבל הדין".

ומה שרש"י מסיים שם "עד שיחזור בו" – כי מכת מרדות ענינה שהאדם "יחזור בו" (ראה תוספתא מכות ס"ג: מכת מרדות. . . עד שיקבל עליו כו'). ואכ"מ.

(34) אלא שצ"ע שזירזו זה נלמד ממש"נ "ואצוה את שופטיכם", וע"פ הג"ל בפנים אין "שוטרים" (דהסוג דפרשתנו) בכלל.

(35) ה'ל' סנהדרין פ"א ה"א. ובסהמ"צ (מ"ע קעו) "שצונו למנות שופטים ושוטרים" שיכריחו לעשות מצות התורה ויחזירו את הנוטים מדרך האמת אליה על כרחם כו' ויעמידו גדרים כו'". ע"ש. – ובטור (חו"מ שם) "שוטרים הן בעלי מקל ורצועה העומדין לפני הדיין לרדות על פי הדיין".

(*) כן הוא בסהמ"צ לפנינו. אבל בתרגום קאפח "למנות דיינים".

המסבכים בשווקים וברחובות ועל החנויות לתקן השערים כו' ולהכות (נ"א ולתקן) כל מעוות. . . וכל שיראו בו עוות דבר מביאין אותו לבית דין ודנין אותו כפי רשעו" – הרי שהשוטרים האלה אינם אלו המבצעים את פסק השופטים, אלא הם "בעלי מקל ורצועה"³⁶. המסבכין בשווקים וברחובות" לתקן הנהגת העם ולהביא "עוות דבר" לפני בית-דין (והבית-דין "דנין אותו כפי רשעו"³⁷).

ו. ובדרך זו מתורצת בפשיטות עוד שאלה במצות מינוי "שופטים ושוטרים":

כל מוני המצוות מנו מינוי שופטים ושוטרים במצוה אחת, אף שלכאורה הם שני מעשים נפרדים, מינוי שופטים ומינוי שוטרים (וכמודגש בלשון הברייתא³⁸ "מנין שמעמידין שופטים לישראל תלמוד לומר שופטים תתן, שוטרים לישראל מנין תלמוד לומר שוטרים תתן") – ואמאי לא נמנו כשתי מצוות?

יש מפרשים³⁹ ששופטים ושוטרים מעכבים זה את זה⁴⁰, ולכן נמנו כמצוה אחת (כמו שכתב הרמב"ם⁴¹ דאם חלקי המצוה מעכבים זה את זה

(36) ועפ"ז, מ"ש הרמב"ם "מקל ורצועה" אינם מ"כלי הדיין" שנמנו בגמ' (שהכוונה לכלי השופטים, כנ"ל בפנים) – וזהו דלא כפירוש הערוך השלחן (חו"מ שם אות יז) שכלי הדיין "שייך להשוטרים" והרמב"ם "לא השמיטה וכתבה אצל השוטרים" [ובלאו הכי לא תירץ מה שהשמיט הרמב"ם שופר וסנדל. אבל ראה לעיל ח"ג שיחה ב לפרשת ואתחנן הערה 26. ואכ"מ].

(37) ברמב"ם ה'ל' גביה ספ"ח שהשוטר ענינו "להכותו כפי כחו ולקנסו כפי ראותו ב"ד לחוק הדבר" – אבל י"ל, שג"ז בכלל ענין הרדיה שיקבלו עליהם את הדין, כי מדת הרדיה ע"י השוטרים צ"ל ע"פ הוראת הב"ד. וראה סוטה מב, א וברש"י שם. ואכ"מ.

(38) סנהדרין טז, ב. ספרי ריש פרשתנו (בשינוי לשון). – וראה תר"ת ריש פרשתנו.

(39) ביאור הר"פ פערלא לסהמ"צ לרס"ג פרשיות פרשה א' בסופה. וראה גם מהר"ם שיק על תר"ג מצות מצוה תצא. – וראה גם לקוטי שיחות ח"ב ע' 380 הערה 3.

(40) ראה גם אוה"ח ריש פרשתנו.

(41) בסהמ"צ בשרשים – שרש יא.

(בלשון המפרשים הנ"ל³⁹) "ודאי שופטים ושוטרים ענינם אחד הוא".

אבל עדיין יש לדון בזה, כי הכלל הנ"ל שברמב"ם לא נאמר וקיים בכל מקום, וכמו שהאריכו במפרשים⁴⁷ להקשות עליו ומהם – מהא דתפלין של יד ושל ראש נמנו בשתי מצוות, ו"הרי התפלין יחשבו יותר ענין אחד (מתכלת ולבן)" – ותייצו שכתפלין הם "שני מעשים" (שתי לבישות)⁴⁸, וכן "סידורן ותמונתן אינן אחד אך יש בהן שינוי רב ועל הכל שינוי מקומם אלו בראש ואלו ביד"⁴⁹,

ועפ"ז גם בנידון דידן – הרי מינוי השופטים ומינוי השוטרים הם "שני מעשים", וכן בתוכנם "יש בהם שינוי רב" – והדרא קושיא לדוכתא, מדוע לא נמנו כשתי מצוות?

ועל-פי משנת"ל בגדר השוטרים – מתורץ הענין בפשיטות:

אם ענינם של השוטרים הוא לקיים ולבצע את פסק השופטים בפועל, ו"שופטים" היינו רק אלה המורים ופוסקים את הדין – הרי נמצא שענין המשפט נחלק (בתורה) לשני חלקים שונים – הוראת ההלכה (על-ידי השופטים), וביצוע הפסק (על-ידי השוטרים); ואזי יש מקום למנות את מינוי השוטרים כמצוה בפני עצמה⁵⁰, כי אע"פ שענינם אחד (משפט) הרי הם "שני מעשים", שני מינויים (כנ"ל סעיף ד);

אבל על-פי הנ"ל שתפקידם של השופטים כולל (לא רק הוראה, אלא) גם ביצוע הדין, וכל ענין השוטרים אינו אלא סיוע לשופטים, דאם אין השופט יכול להוציא את משפטו בפועל, אזי צריך להשתמש ב"בעלי מקל וזרוע" שהם

נמנין במצוה אחת), והביאו ראייה ממה שאמרו בספרי⁴² "אם יש שוטרים יש שופטים אם אין שוטרים אין שופטים", ובתנחומא⁴³ "אם אין שוטר אין שופט, כיצד, כיון שנתחייב אדם בבית דין לחבירו אם אין שוטר שיוציא ממנו כיון שפורש מן הדיין אין ספוק ביד הדיין לעשות לו כלום אלא אם כן מוסר ביד השוטר", ונמצא ש"על ידי אלו ואלו יחד המשפט נגמר".

אבל דוחק לתרץ כן, שהרי להלכה למעשה לא נזכר ברמב"ם ששופטים ושוטרים מעכבים זה את זה, ובפשטות גם אם אין יכולים (מאיזו סיבה שתהיה) למנות שוטרים, חייבים במינוי שופטים⁴⁴.

[ובפשטות, גם כוונת הספרי (והתנחומא) אינה לדינא ש"אם אין שוטרים אין שופטים", אלא רק לתועלת הדבר, שבלי שוטרים יתכן שענין המשפט לא יבוא לידי פועל – אבל למעשה חייבים במינוי שופטים גם בלי שוטרים⁴⁵. ויתכן שענין המשפט יבוא לידי פועל גם בלי (איום ד) שוטרים⁴⁶. ועוד ועיקר יש צורך והכרח ב"שופטים" להורות בכל עניני התורה (שרובם אינם קשורים עם עונש וכיוצא בזה)].

לכאורה י"ל על-פי דברי הרמב"ם⁴¹ (לענין תכלת ולבן שנמנו כמצוה אחת, אף שאינן מעכבין זה את זה) "שאפילו החלקים שאינן מעכבין זה את זה את זה פעמים יהיו מצוה אחת כשהיה הענין אחד" – והרי גם בנידון דידן

(42) ריש פרשתנו.

(43) פרשתנו ב (ובתנחומא באבער ג).

(44) ראה גם לקוטי שיחות ח"ט ע' 489 הערה ד"ה שופטים.

(45) אלא שלכאורה פשיטא שאם אין שופטים לפסוק את הדין, אין חיוב למנות שוטרים (כמ"ש ברע"ב ריש פרשתנו). אבל י"ל שחייבים להעמיד שוטרים להכריח את העם לקיים מצוות המפורשות בתורה (שאינן צריכים ע"ז פסק השופטים). וראה לשון הרמב"ם בסה"צ דלעיל הערה 35.

(46) וראה אוה"ח שם: וכל שהעם נשמעים לדיניהם בלא שוטרים חייבין למנות השופטים (אלא שמסיים "וקוראים אנו בשופט זה שופט ושוטר").

(47) רמב"ן בהשגות לסה"צ שורש ט' בסופו.
(48) רמב"ן שם (אלא שדחה חילוק זה). לב שמח לשרש יא.
(49) לב שמח שם. קנאת סופרים לשורש ט' שם.
(50) ובפרט לסברא שבדי השוטרים הכח והממשלה כו' (והשופטים אין להם כח לעשות רק להורות) – ראה הגסמן בהערה 28.

יכריחו את הבעל־דין "שיקבל עליו את הדין" – פשוט מדוע לא נמנה מינוי השוטרים כמצוה בפני עצמה, כי (א) זהו פרט בענין של הוצאת המשפט בפועל על־ידי השופטים⁵¹. (ב) ועיקר: אינו ענין הכרחי כלל לתוכן ענין המשפט, שהרי אפשר להוציא המשפט לאור (גם בפועל) בלי שוטרים.

ז. מיינה של תורה שבפירוש רש"י:

ידועים דברי הש"ך על התורה⁵², ש"שופטים ושוטרים תתן לך בכל שעריך" קאי נמי על "שערי הגוף", העינים והאזנים וכו', "ללמד לאדם שיהיה לו שוטר ומושל על כל אחד ואחד מאלו האברים כו".

והנה בפשטות, החילוק בין "שופטים" ל"שוטרים" בענין זה הוא, שמינוי "שופטים" (דיינים) מתקיים על־ידי לימוד הלכות התורה, לדעת את המעשה אשר יעשון ואלה אשר לא תעשינה; ומינוי "שוטרים" מתקיים על־ידי קיום הלכות התורה במעשה בפועל.

אבל על־פי משנת"ל מובן, שגם עניני ה"מעשה" נכללים במינוי "שופטים" גופא (כמו "שופטים" בפשטות שתפקידם גם להוציא לפועל משפטם, כנ"ל). והטעם י"ל, כי "תכלית חכמה

51 היינו ש"שופטים" הוא הכלל (שכולל כל עניני משפט עד לביצוע המשפט בפועל), וא"כ שוטרים הם רק פרט ב"שופטים" (וראה סהמ"צ שם שרש י"ב).

52 ריש פרשתנו. וראה בארוכה אור התורה ריש פרשתנו. ועוד.

תשובה ומעשים טובים⁵³, ואם אין התלמוד מביא לידי מעשה, חסר (לא רק במעשה, אלא) גם בתלמוד עצמו, כמשנ"ת במקום אחר⁵⁴.

ולפירוש זה צ"ל, שענין ה"שוטרים" הוא⁵⁵ כאשר יצרו של אדם מתגבר עליו ויש צורך לבטש אותו שלא יבלבלו מתורה ועבודה, שאז צריך ל"שוטר" – להרגיז יצרו הטוב על יצרו הרע⁵⁶, ו"להכותו" (בהכאת דברים) "לומר לו אתה רע ורשע ומשוקץ ומתועב ומנוול כו"⁵⁷, שע"ז מתבטלת שליטת היצר כו'.

ועפ"ז מובן לשון היעוד "ואשיבה שופטך כבראשונה גו"⁵⁸ – ולא נזכר "שוטרים" – כי אז יתבטל הרע ולא יהיה צורך ב"שוטרים", כי אם רק "שופטים" – לימוד התורה וקיום המצוות, ילכו מחיל אל חיל" בקדושה גופא⁵⁹.

(משיחת ש"פ שופטים תשכ"ה)
– לקוטי שיחות חלק לד, שופטים א)

53 ברכות יז, א. וראה רש"י שם.

54 לקוטי שיחות חט"ז ע' 139. ח"ז ע' 306 ואילך.

55 ראה גם אור התורה פרשתנו ע' תתכא. ולהעיר ממאמרי אדמו"ר האמצעי דברים ח"ג ס"ע תשמ"א.

56 ברכות ה, רע"א.

57 לשון התניא פכ"ט (לז, א).

58 ישעיה א, כו. וראה בארוכה ספר השיחות תנש"א ח"ב ע' 780 ואילך.

59 ראה אגרת הקודש סו"ס כו (קמה, א).

לזכות

הילד חייל בצבאות ה'

מנחם מענדל שיחי

לרגל יום הולדתו ביום ט"ו סיון ה'תשפ"ה

ולרגל הכנסו בבריתו של אברהם אבינו ביום כ"ב סיון ה'תשפ"ה

ולזכות אחיו

הילד חייל בצבאות ה' **שמואל אברהם** שי'

לרגל יום הולדתו הרביעי ביום בד"ח אלול ה'תשפ"ה

להצלחה בגו"ר מתוך בריאות נכונה

ולזכות אחותו **חי' מושקא** תי', לרפואה שלימה וקרובה

נדפס ע"י ולזכות הוריהם

הרה"ת ר' **דוד ברוך** וזוגתו מרת **שיינא חנינא** שיחיו

בן נפתלי

ולזכות זקניהם

הרה"ח ר' **מרדכי** וזוגתו מרת **דבורה אסתר** שיחיו **בן נפתלי**

הרה"ח ר' **שלום הכהן** וזוגתו מרת **אסתר** שיחיו **כהן**

מרת **לאה** תי' **סבג**

מרת **חנינא** תי' **כהן**

מרת **מרים** תי' **אטל**

שיחיו לאורך ימים ושנים טובות ובריאות

לעילוי נשמת

הרה"ת ר' **יוסף** ב"ר **יעקב** ע"ה **סבג**

נפטר ביום הכיפורים ה'תשפ"ה

מרת **דבורה** ב"ר **מכלוף** ע"ה **אזולאי**

נפטרה ביום ל' שבט, אדר"ח אדר ה'תשפ"ה

מרת **נינה** בת ר' **בנימין** ע"ה **זרקה**

נפטרה ביום ש"ק כ"ז מנחם אב ה'תשפ"ד

מרת **חנה** ב"ר **משה** ע"ה **אדרי**

נפטרה ביום ד' כסלו ה'תשפ"ה

מרת **ניקול** ב"ר **ניסים** ע"ה **ברבי**

נפטרה ביום כ"ד אלול ה'תשפ"ד

הרה"ת ר' **כמוס** ב"ר **אליהו** ע"ה **מליח**

נפטר י' אלול ה'תשפ"א

ר' **ברוך אליהו** ב"ר **יונה** ע"ה **חגגי**

נפטר ביום ח' אלול ה'תש"פ

הרה"ת ר' **יוסף** ב"ר **דוד** ע"ה **בנהמו**

נפטר ביום י"ט שבט ה'תשפ"ה

הרה"ת ר' **עמוס** ב"ר **פרגי** ע"ה **אוזן**

נפטר ביום כ"ב טבת ה'תשפ"ה

הרה"ת ר' **ברוך שלום** ב"ר **משה** ע"ה **אואקי**

נפטר ביום ט' טבת ה'תשע"ה

מרת **שושנה** ב"ר **יעקב** ע"ה **יפרח**

נפטרה ביום כ"ב תמוז ה'תשפ"ד

ת' נ' צ' ב' ה'

נדפס ע"י משפחתם שיחיו

לאריכות ימים ושנים טובות ובריאות